

Maatwerk

ZOEKTOCHT NAAR GOED LEVEN CAPABILITY APPROACH

**WINNAAR MAATWERK STUDENTENPRIJS:
'ERVARINGSDESKUNDIGHEID TEGEN
STIGMA VAN SEKSWERK'**

HULP BIJ ZELFREGIE VANUIT HET ZIEKENHUIS

SAMENGESTELD DOOR MARIANNE LENKHOFF

KINDEREN UIT DE KNEL

Lawick, J. van & Visser, M. (2015). **Kinderen uit de knel. Een interventie voor gezinnen verwickeld in een vechtscheiding.** Amsterdam: SWP (176 pp. € 24,90).

Relaties zijn belangrijke intieme verbindingen die tot gedeelde vreugde en groei leiden, maar ze kunnen ook beknellen, aan trauma raken en reden zijn voor ernstig en langdurig conflict. Eén op de drie huwelijken strandt, nog meer relaties worden verbroken. Ongeveer 70.000 inwonende kinderen in Nederland hebben jaarlijks te maken met scheiding. Het aantal scheidingen in de westerse wereld is groot en het ziet er niet naar uit dat dit getal spoedig daalt. In de cursussen complexe scheiding die ik vanuit de RINO geef aan orthopedagogen, psychologen, maatschappelijk werkers en gedragswetenschappers proberen we gezamenlijk te leren van (vastgelopen) casussen. Het boek en het gelijknamige aanbod *Kinderen uit de knel. Een interventie voor gezinnen verwickeld in een vechtscheiding* voorziet in een behoefte aan betere behandelresultaten bij ouders en kinderen in situaties van complexe scheiding. De ervaren, door de praktijk geknede auteurs uit het Lorentzhuis en het Kinder- en Jeugdtraumacentrum, allebei gevestigd in Haarlem, vonden elkaar in de ontwikkeling van deze vernieuwende en unieke groepsgewijze aanpak. Justine van Lawick en Margreet Visser trokken twee jaar uit voor

het ontwikkelen van deze methodiek en het aanscherpen van een theoretisch kader.

De compact beschreven theorie richt zich op de schade die wordt toegebracht aan (voorheen) intieme relaties door voortdurend conflict. Het bevat de volgende drie delen: 1. Destructieve interactiepatronen; 2. De effecten daarvan op kinderen; 3. Traumareacties, de-escaleren en uitleg over de schadelijke werking van chronische stress. In het programma doorlopen zes families – ouders en kinderen – parallel aan elkaar acht groepsbijeenkomsten. Behalve het nog uit te breiden theoretische verhandeling, bevat het boek een draaiboek van de sessies, veel praktische oefeningen en helder uitgelegde psycho-educatie over destructieve communicatiepatronen, bescherming tegen de fnuikende werking van stress en de noodzaak van kalmeren. Relevant is dat er parallel aan de interventie onderzoek wordt gedaan bij de VU naar de doorontwikkeling en het effect van de interventie.

De toon van het boek is praktisch, bevlogen, nuchter en diepgaand. Het boek is doordeesemd van de praktijk en daardoor praktisch zeer relevant. In de eerste plaats biedt het boek inzicht in wat uit elkaar gaan van partners tot een hevige strijd kan maken. Angst en oplopende boosheid spelen daarin een cruciale rol. Hete emoties afkoelen en stress kalmeren is dan van belang.

Het tweede inzicht is de heldere beschrijving van hoe kinderen verstrikt

kunnen raken in de destructieve communicatiepatronen van hun ouders. De ondermijnende communicatie tast de behoefte aan veiligheid van kinderen aan. Verzoening tusschen de ouders en normalisering van het contact is van belang. Vandaar dat *Kinderen uit de knel* twee onvoorwaardelijke eisen aan ouders stelt bij deelname: het stopzetten van juridische procedures en het erkennen van het niet onderhandelbare gezamenlijke ouderschap. Het derde inzicht is dat de krachtige oefeningen ouders en kinderen helpen om de destructieve patronen in te zien, te stoppen en om te buigen. Het vierde inzicht, rustige en heldere aanwezigheid, spruit voort uit de specifieke aanwijzingen voor de opstelling van professionals. Het is belangrijk dat zij een heldere en rustige aanwezigheid hebben.

Verantwoordelijkheid voor veiligheid neerleggen bij de ouders en zorgen bespreken, dat is het vijfde inzicht. De auteurs merken op dat veel ouders die in een vechtscheiding verwickeld zijn veel verlieservaringen kennen en dikwijls traumatische jeugdervaringen achter de rug hebben. De methodiek is vooral gericht op het aanspreken van de mogelijkheden van ouders om te de-escaleren zodat er meer veiligheid ontstaat voor de kinderen, voor elkaar en zichzelf.

Dit boek is een ware *eye opener*. Het verdient waardering en lof hoe de auteurs dit moeilijke thema in zulke heldere taal en met zulke bruikbare concepten en oefeningen hebben beschreven. Naast alle verdiensten stuitte ik op enkele vragen en bedenkingen rond drie onderwerpen: 1. De verhouding tussen de ex-partnerrelatie en het ouderschap; 2. Verdieping van ouderschap; 3. Machtsongelijkheid en geweld.

Ex-partnerrelatie en ouderschap:

De interventie gaat vooral in op het gezamenlijke ouderschap na een scheiding. Ik vroeg me af waar de demonen uit de ex-partnerrelatie dan blijven. Kun je je wel uitsluitend op het ouderschap richten – de veilige omgeving scheppen voor de kinderen – en de onveiligheid in de ex-partnerrelatie tussen haken plaatsen?

Verdieping van ouderschap: Leidt kinderen uit de knel ook tot ouders uit de knoop? Bij de aandacht voor het gezamenlijke ouderschap mis ik in het boek een diepgaande uitwerking van wat ouderschap is. Ouderschap is immers geen synoniem van opvoeden. Hoe drukt het besef van verantwoordelijk zijn zich uit bij een complexe scheiding?

Machtsongelijkheid en geweld: De kracht van de interventie is het ontmantelen van schadelijke communicatiepatronen, om het demoniseren inzichtelijk te maken en te doen stoppen. Met demoniseren bedoelen de auteurs dat beide partners elkaar beschuldigen en zwartmaken. Maar is toegepast geweld vaak wederkerig zoals wordt gesteld op pagina 94? Waar is deze stelling op gebaseerd? Wat als de ene ouder aanvalt en de ander afweert en er dus sprake is van eenzijdig geweld en machtsongelijkheid? Deze specifieke scheidingsproblematiek met ernstig geweld in de voorgeschiedenis vraagt speciale aandacht. Het lijkt me belangrijk dat zowel de praktijkervaring met de interventie als het lopende onderzoek helpt verhelderen voor wie de interventie niet geschikt is en ook helpt om de veiligheid van volwassenen nog beter te doordenken.

Spiegelen, empathie en vertrouwen zijn belangrijk voor herstel van relaties na de scheiding. Maar soms is het juist vanwege essentiële vragen over de veiligheid en het beperken van de schade eveneens belangrijk om te begrenzen, af te hechten, parallel ouderschap voor te staan en als het nodig is tot eenhoofdig gezag over te gaan.

DOOR SIETSKA DIJKSTRA, ONDERZOEKER, DOCENT, BUREAU DIJKSTRA EN VOORMALIG LECTOR HUISELIIK GEWELD

BEELDEN VAN DE PROFESSIONAL

De Jonge, E. (2015). **Beelden van de professional**, Delft: Uitgeverij Eburon (436 pp. € 35).

In zijn proefschrift *Beelden van de professional* is Ed de Jonge op zoek naar mogelijke inspiratiebronnen voor professionalisering. Hiervoor dient

eerst duidelijk te zijn wat professionaliteit inhoudt. Hier is geen eenduidig of onomstreden antwoord op te geven. De eerste onderzoeksvraag van het proefschrift luidt daarom: 'Kan een model van professionaliteit worden ontwikkeld waarin haar zinvolle potentie centraal staat?' Om deze vraag te beantwoorden construeert De Jonge een ideaaltypisch model van professionaliteit. Dit model maakt onderscheid tussen de professie en de persoon van de professional en beschouwt beide op de terreinen van richten, verrichten en inrichten. Hierbij komen zaken als complexiteit, legitimering, coöperatie, innovatie en effectiviteit aan de orde. Een begrip springt er echter uit en dat is humaniteit. Zonder de focus op het vergroten van humaniteit en het doen van het goede is professionaliteit een lege huls.

In het tweede deel van het boek wordt onderzocht welke concepten van professionaliteit kunnen worden geïdentificeerd als een beeld van de professional. Hier worden zestien verschillende beelden aan de hand van het ideaaltypisch model besproken op de bronnen, context, de kern, logische positionering, ideaaltypische karakterisering, theoretische robuustheid en praktische relevantie. Deze concepten worden onderverdeeld in drie categorieën: organisatiebeelden, expertisebeelden en ethosbeelden. Van de zestien beelden zijn er dertien bruikbaar als inspiratiebron voor de professional en geen enkele kan volgens De Jonge gebruikt worden als blauwdruk voor professionaliteit.

In het derde en laatste deel van het proefschrift staat het vakblad *Maatwerk* centraal met de onderzoeksvragen: 'Welke beelden van de professional worden gebruikt in de jaargangen 1998-2008 van *Maatwerk*?'